

УДК 811.112.2

DOI <https://doi.org/10.24919/2663-6042.12.2019.189143>

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДІАЛЕКТИЗМІВ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ (НА ОСНОВІ ТВОРУ МАРІЇ МАТІОС «СОЛОДКА ДАРУСЯ»)

Гармаш Т. А.

Національний авіаційний університет

Пропоновану розвідку присвячено проблемі діалектного мовлення, зокрема дослідженню стилістично маркованої лексики у творі сучасної української письменниці Марії Матіос «Солодка Даруся» та аналізу способів її відтворення в німецькомовному перекладі. З'ясовано, що діалектизми як характерні для територіальних діалектів мовні засоби, які відображають національний колорит та територіальну належність героїв і є індикаторами їхнього етнокультурного рівня, становлять труднощі при перекладі (через відмінності в емоційних ефектах, які вони справляють на реципієнта, та внаслідок відсутності реалій і відповідників у цільовій мові), тому зумовлюють застосування трансформаційних прийомів перекладу. Серед перекладацьких труднощів щодо відтворення діалектизмів виокремлюють: 1) відсутність у мові перекладу аналогічних мовних одиниць; 2) необхідність відтворення історичного і національного колориту діалектного мовлення, не прийнятого в межах перекладного тексту. Зауважено, що при перекладі художнього твору, який насичений етнокультурною інформацією, перед перекладачем постає немінучий вибір: відтворити специфіку, національний колорит (з урахуванням того, що існує загроза перевантажити реципієнта цільової мови та викликати багато плутанини) чи опустити насичену прихованою конотацією національно марковану лексику (це спричинить втрату стилю твору вихідної мови та призведе до одомашнення результатів перекладу).

Наведено приклади застосування деяких перекладацьких стратегій, якими послуговується перекладач К. Дате, відтворюючи діалектизми в німецькому перекладі для забезпечення адекватного розуміння реципієнтом мовних аномалій в аналізованому творі. Простежено, що найчастіше відтворення діалектизмів відбувається за допомогою еквівалента. Водночас помічено часткову або повну нейтралізацію стилістично маркованої лексики в перекладі.

Ключові слова: діалект, діалектизм, аномалія, переклад, перекладацька стратегія, безеквівалентна лексика.

Harmash T. A. The peculiarities of the translation of dialectisms into German (based on the work by Maria Matios "Sweet Darusya"). The proposed research is devoted to the problem of dialectal speech, as a stylistically marked vocabulary in the work by the contemporary Ukrainian writer Maria Matios "Sweet Darusya. A Tale of Two Villages" and an analysis of its reproduction ways in German translation. Dialecticisms are linguistic means that are typical for territorial dialects, which reflects national colouring and territorial identity of heroes and are indicators of their ethno-cultural level. These lexical units are difficult to translate (due to differences in emotional effects they make on the recipient and due to the lack of nationally biased units and equivalents in the target language) and lead to the use of transformational translation techniques. The translation difficulties of dialectisms translation are the following: 1) the lack of similar language units in the target language; 2) cultural specificity of dialectal speech, when there is a need to reproduce historical and national colouring of dialectal speech, unaccepted within the translated text. While translating a literary work full of ethno-cultural information, a translator will inevitably be faced with a choice: to reproduce specifics and national colouring (taken into account the fact that there is a danger to overload the recipient of the target language and to cause a lot of misunderstandings); or to omit hidden connotation of nationally-marked vocabulary, which in itself would lead to the loss of the style of the source language and to the domestication of the translation.

The examples of the use of certain translation strategies, which are used by K. Date, are given to ensure understanding the language anomalies in the analysed work by a recipient. It has been found out that the most frequent reproduction of dialectisms occurs by means of an equivalent. At the same time partial or complete neutralization of stylistically-marked vocabulary in translation is observed.

Key words: dialect, dialectism, anomaly, translation, translation strategy, non-equivalent vocabulary.

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності її розгляду. Відтворення національної своєрідності першотвору є однією із центральних проблем у перекладознавстві. Переклад, як слушно зауважує Д. Дроздовський, завжди виконував дві найважливіші функції: долучення світової культури до національної та утвердження стильово-стилістичної потуги власної мови [2]. Одностайні із цією позицією і Р. Зорівчак, М. Москаленко, М. Стріха та ін., у студіях яких окреслено значущість перекладу для

становлення і розвитку культурного різноманіття, національної традиції. Водночас треба зауважити, що, попри немалу кількість праць, у яких порушено проблеми перекладу з актуалізацією національної ідентичності, відчутним є недостатня репрезентативність української культури іншими мовами світу.

Діалектизми як одиниці безеквівалентної лексики в прозових творах здатні спричинити значні труднощі під час перекладу. Складність полягає в тому, що для їх перекладу не існує відповідників, які б разом

з передачею специфічної інформації відображали національний колорит, мали б ті самі конотації емоційного, смислового та стилістичного характеру, що супроводжують діалектизми в оригінальному тексті. Тому відтворення діалектного мовлення вимагає від перекладача професійної та творчої майстерності, адже існує загроза, що в результаті твір перекладу ряснітиме мовними покручами та незрозумілими конотаціями [9, 84].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему перекладів творів сучасних українських письменників іноземними мовами неодноразово порушували вітчизняні науковці, зокрема О. Братчук, О. Веснянка, Д. Дроздовський, А. Івченко та ін. Деякі аспекти відтворення діалектних одиниць мовою перекладу подано у працях С. Влахова та С. Флорина, А. Федорова, Р. Зорівчак та ін.; окремі приклади інтерпретації діалектизмів цільовою мовою наведено у студіях О. Матвійшин [5], І. Струк [9] (тут основну увагу приділено особливостям перекладу цих одиниць на лексичному рівні). Наукові розвідки О. Ковтун присвячені аналізу діалектної лексики та визначенню специфіки її відтворення в англійських перекладах сучасної української прози [3].

Використання галицько-буковинського говору в контексті мови героїв М. Матіос не стало предметом дослідження науковців у галузі німецького перекладу. Поза увагою дослідників лишилися питання, пов'язані з труднощами адекватної інтерпретації та пошуку вдалих відповідників зниженої стилістичної маркованої лексики при перекладі з української мови німецькою, збереження настрою художнього твору та його національного колориту. Тому актуальність роботи вбачаємо в дослідженні збагаченої діалектизмами мови М. Матіос як стилетворчого засобу в німецькомовних перекладах.

Формулювання мети і завдань статті. Об'єктом наукової розвідки є проза М. Матіос в німецькомовному перекладі; предметом аналізу – діалектичні одиниці оригінальних і перекладних текстів. Мета статті полягає у виявленні особливостей відтворення галицько-буковинських діалектизмів в німецькомовному перекладі твору.

Виклад основного матеріалу дослідження. У вітчизняній мовознавчій науці розглядають поняття діалекту як частини мови, яка підпорядковується літературній мові та обмежується територіально та функціонально. Територіальні координати всередині діалекту дають підстави для виділення окремих територіальних розбіжностей всередині єдиної системи, які пов'язані з розбіжностями між окремими говорами. Притаманні лише цим розбіжностям певні особливості щодо загальних рис і визначають діалект як особливу систему.

Уважаємо за необхідне окреслити предметну царину корелятивних понять нашої розвідки: діалект та діалектизми. Для розуміння такого явища, як діалект, пропонуємо розглянути соціолінгвістичні розвідки науковців. Так, П. Траджилл визначає діалект як «різновид мови, який відрізняється від інших варіантів своїми граматичними, фонетичними та лексичними рисами; співвідноситься з певною територією, соціальним класом чи групою» [12, 23].

Схоже трактування подано у «Словнику американської спадщини англійської мови»: «Територіальний та соціальний діалекти – це різновиди національної мови, які визначаються на різних рівнях мовної структури – фонетичному, граматичному і лексичному» [11]. Суголосна думка притаманна вітчизняному вченому О. Пономаріву, який визначає поняття «діалектизми» так: «це характерні для територіальних діалектів мовні особливості, що кваліфікуються як відхилення від літературної норми та виділяються на всіх рівнях мови – акцентуаційному, фонетичному, словотвірному, фразеологічному, лексичному та граматичному» [8, 108].

Відтворення діалектизмів створює певні труднощі при перекладі художнього тексту, особливо якщо це стосується діалекту, який не має відповідника в мові перекладу [9, 85]. Перекладаючи текст того чи того художнього твору, зміст якого наповнений етнокультурною інформацією, фахівець змушений буде вибирати між відтворенням специфіки, національного колориту (з урахуванням того, що існує небезпека перевантажити реципієнта цільової мови та викликати багато непорозумінь) чи опусканням насиченої, прихованої конотацією національно маркованої лексики, що відповідно спричинить втрату стилю твору вихідної мови та одомашнення результатів перекладу. Лише інколи вдається поєднати два фактично протилежні завдання (наприклад, застосування комбінованої реномінації) [9, 86].

Роман М. Матіос «Солодка Даруся» – це яскравий приклад насиченості етнокультурною інформацією. Його називають українською історією 30-х–70-х років ХХ століття в її буковинському й галицькому ареалах [4, 99]. І в цьому випадку потрібно зважати як на «територіальний аспект, адже це близькість до Польщі, Угорщини, Румунії, а значить і вплив населення цих країн на етнокультурному рівні, так й історичний аспект, тому що в період зображення цих земель у романі М. Матіос вони були у складі Радянського Союзу» [10, 576]. Як слушно зазначає Ж. Колоїз, письменниці вдалося майстерно поєднати два пласти оповіді – літературний і діалектний, позначені елементами кінематографічності й драматургійності [4, 100].

Дмитро Павличко, для якого ставлення до національної культури та рідної мови завжди було найвищим критерієм моральності, відзначив: «Такого стефанівського лаконізму, лексичного багатства, взятого з гуцульського діалекту села Розтоки, де виросла Марія Матіос, у нашій прозі ще не було. А як було, то хіба лиш під пером покутських класиків, але й там літературна мова й діалект не були так органічно поєднані, як це бачимо у «Солодкій Дарусі» [7, 6].

Однак з точки зору перекладацького аналізу ці мовні покручі можуть спричинити неабиякі труднощі на рівні сприйняття тексту (йдеться про рівень мовної та стилістичної компетенції перекладача), не кажучи вже про його культурну компетенцію. Серед перекладацьких труднощів щодо відтворення діалекту варто виділити такі: 1) відсутність у мові перекладу аналогічних мовних одиниць; слушною, із цього приводу є думка російського науковця

В. Виноградова, який зазначав, що «лексика конкретної мови в діалектному плані зонально маркована лише в ареалі поширеності цієї мови і не може мати еквівалентів з відповідним маркуванням в іншій мові» [1, 183], відповідно дуже важко відшукати еквівалент діалекту мови оригіналу зі схожим значенням і формою в мові перекладу; 2) необхідність відтворення історичного і національного колориту діалектного мовлення, не прийнятого в межах перекладного тексту.

Труднощі перекладу аномалій діалектного мовлення науковці пропонують долати за допомогою різноманітних стратегій перекладу. Роман «Солодка Даруся. Драма на три життя» був перекладений німецькою мовою Клаудією Дате, яка вивчала російську та польську мову в Лейпцизькому та Краківському університетах. Пізніше, працюючи в Україні лекторкою Німецької служби академічних обмінів, вона опанувала українську мову та почала власну перекладацьку діяльність. В доробку К. Дате також є переклади німецькою мовою творів Сергія Жадана, Олександра Ірванця, Тані Малярчук, Софії Андрухович та ін. [10].

Стосовно мови аналізованого твору, то дослідники зазначають, що вона належить до південно-західної діалектної групи, а саме до галицько-буковинської групи говорів [4; 7; 10]. Твір рясніє покутсько-буковинськими, або надпрутськими, говірками (діалектизмами), що поширені на Покутті і Північній Буковині, які й стали основою для лексичної тканини твору. Введена М. Матіос у канву художнього тексту діалектна лексика, відображаючи буковинський колорит, водночас виконує й пізнавальну функцію, адже знайомить читача з предметами побуту, господарювання, виробничої діяльності, рослинним і тваринним світом, звичаями та традиціями зазначеного регіону. Ж. Колоїз, досліджуючи діалектизми, засвідчені в романі М. Матіос «Солодка Даруся», виокремлює фонетичні, лексичні, семантичні, фразеологічні та граматичні їх різновиди, систематизуючи діалектну лексику з урахуванням структурних, семантичних, функціонально-стилістичних, а подекуди й генетичних особливостей [4]. Діалектні слова надають мовленню колориту, формують мовленнєву характеристику літературних персонажів. У художньому творі вони різко контрастують із літературно-нормативною організацією тексту, а отже, вочевидь, стають значною мірою промовистими і значущими. Необхідність точного та переконливого відтворення діалектизмів у перекладі набуває великого значення. Прикра необізнаність зі словами, що мають діалектну окресленість, може призвести до спотворення змісту перекладу, а отже, до формування неправильного уявлення про українську культуру у світі [3, 183].

Труднощі перекладу аномалій діалектного мовлення науковці пропонують долати за допомогою різноманітних стратегій перекладу. Відтворення покутсько-буковинського діалекту в перекладі передбачає глибоке проникнення в картину народу-носія мови-джерела й особливий творчий підхід у кожному індивідуальному випадку.

На основі згаданого дослідження спробуємо дати аналіз доречності використаних К. Дате пере-

кладацьких стратегій при відтворенні описаних діалектизмів в німецькому перекладі. Розглянемо деякі діалектизми з тексту оригіналу та проаналізуємо їх переклад: *Я свої як не пильнувала, а таки якась бола їх скосила* (1, 10) – *Was hab ich meine gehegt und gepflegt, aber sie sind trotzdem eingegangen* (2, 4). Виділені в українському реченні слова є діалектними, де *бола* означає «хвороба». На протигагу цьому дієслово *“eingehen”* є стилістично нейтральним, що і зумовило втрату національного колориту, переданого змістом оригінального речення.

Інший приклад: *Васюта чомусь не носить свого онука в садок у одних штанинках, а лиш загортає в коцик, а вже тоді бере на руки та й колише крізь село* (1, 11) – *Wasjuta trug ihren Enkel schließlich auch nicht bloß in Unterhosen zum Kindergarten, sondern wickelte ihn erst in eine Decke, nahm ihn dann auf und schuckelte ihn durchs Dorf* (2, 6). Діалектизм *коцик* на позначення в українській мові «покривала» передбачено стилістично нейтральним німецьким еквівалентом.

У наступному прикладі перекладачка вдало, на нашу думку, використала стратегію експлікації, яка, за В. Комісаровим, передбачає заміну лексичної одиниці мови оригіналу словосполученням, що експлікує її значення, тобто дає більш-менш повне пояснення мовою перекладу [цит. за 9]. Ось речення оригіналу і його німецький переклад: *Все рідше можна було почути троїсту музику, а густіше таки трембіту, але Іванові дрімби користувались понитом* (1, 36) – *Immer seltener hörte man die Trios mit Geige, Zymbal und Trommel, häufiger noch die Trembita, aber Iwans Maultrommeln waren gefragt* (2, 39). *Троїцти музики* – це ансамбль, що складається з трьох виконавців. У класичному вигляді це – скрипаль, цимбаліст та бубніст. Проте для розуміння цього поняття іншомовним читачем справді необхідне пояснення. З урахуванням того, що конкретна мовна категорія не здатна викликати в читача передбачені автором асоціації, перекладачка вдається до стратегії експлікації.

Подекуди в оригінальному творі витлумачення лексичних діалектизмів подається безпосередньо в контексті, як-от: *Славко привів Дарусю до сільської теплички. Невелике, майже кругле озерце із жме-нею фонтанчиків, що не втомлювалися бити з-під землі, ховалося за частоколом прибережних облетілих верб* (1, 43). Проте в перекладі бачимо заміну діалектизму *тепличка* описовим словосполученням, взятим із пояснення автором цього слова в оригінальному тексті: *Slawko ging mit Darina zu dem kleinen warmen Teich, wo es ein paar Quellen gab, die nimmermüde aus der Erde schossen, er lag hinter einem Pfahlzaun aus entlaubten Uferweiden* (2, 43); *Ta й по правді сказати, сільські молодичі, ті, що були справді гонорові, чи такими себе вважали, гиду-вали неклеїдоватим, нехаранутним чоловіком, що лодською мовою означало не дуже спритним, невдачливим, неfortunним* (1, 43). При перекладі цього речення була використана стратегія нейтралізації, яка застосовується для заміщення неважливих або незрозумілих для читача мовних одиниць мови оригіналу на нейтральні або розмовні еквіваленти

мови перекладу: *Die jungen Dorfweiber, die ehrbar waren oder sich dafür hielten, ekelten sich vor diesem ungeschlachten, ungepflegten Mann, der als nicht sehr geistreich, glücklos und tollpatschig galt* (2, 38). Перекладачка знайшла у мові перекладу еквіваленти до діалектизмів *неклејдовитий, нехранутний*, дібравши синоніми до тих слів, якими в мові оригіналу роз'яснено суть цих діалектизмів. У перекладі віднайдені еквіваленти доповнили значення дібраних відповідників, таким чином знівелювавши національне забарвлення цих слів у першотворі.

В іншому випадку в межах контексту авторське витлумачення лексичних діалектизмів вводиться в парадигматичні синонімічні відношення зі словом літературного вжитку: *He raz i діти падали сторч головою, задивившись на шумливу воду, і худоба ішла на той світ із дамби, і не одного контрабандиста, або, як кажуть по-тутешньому – шварцівника, з того боку пристрелили отам, унизу* (1, 100). Відтворюючи діалектизм *шварцівник*, що походить від німецького *schwarz*, перекладачка дібрала вдалиий, на нашу думку, відповідник *Schwarzgänger*, який належить до жаргонізмів німецької мови та означає людину, що перетинає кордон без документів [13]: *Mehr als einmal waren Kinder kopfüber nach unten gestürzt, als sie in das rauschende Wasser geblickt hatten. Auch Vieh hatte vom Deich aus den Weg ins Jenseits angetreten, und mehr als einen Schmuggler oder, wie die Leute hier sagten: „Schwarzgänger“ hatten die Grenzer, die Gräniceri, da unten von der anderen Seite aus erschossen* (2, 121). Таким чином, колорит оригіналу в перекладі загалом збережено, проте відчувається послаблення емоційного навантаження.

Використання стратегії компенсації фіксуємо в таких прикладах: *Але Іван струсив порохи, розгладив маглівницею складки та й почав збирати Дарусю* (1, 57) – *Iwan klopfte den Staub ab, plättete die Falten und machte Darina zurecht* (1, 60). *Маглівниця* – прилад для качання білизни. У цьому випадку перекладачка намагалась компенсувати упущення реалії тим, що вжила діалектне дієслово *plätten* (*platt, glatt machen*) [13].

Доречно використано також стратегію лексикалізації, яка передбачає переклад діалекту оригінального твору регіональним діалектом, розмовною одиницею або зменшено-пестливою лексикою мови перекладу. За приклад слугуватимуть такі речення: *Я вам скажу, Васюто, так мене серце тоді заболіло, що вже й сваритися із своїм Славком передумала, а він усе ж не каліка... шляк би го був трафив це в моїй утробі, як мені дні коротає тою горілкою, згорів би був, дай Боже...* (1, 10) – *Das tut einem in der Seele weh, Wasjuta, das kann ich Euch sagen, da hab ich gleich aufgehört, zu zanken mit meinem Slawko, der ist ja wenigstens nicht behindert ... hätte ihn doch der Schlag getroffen in meinem Bauch, wie der mir die Tage verhunzt mit seinem Selbstgebranntem* (2, 12); – *Дурна!!! Дурна, а цюцю не хочеш? На тобі цюцю! На цюцю! — і кинув жменю барбарисок під самі хатні двері* (1, 11) – „*Eh, dumme Darina du, willst du ein Gutzi? Hier! Hier hast du ein Gutzi! Hier!*“, und

warf ihr eine Handvoll Fruchtzuckerl vor die Haustür (2, 8); перекладачка намагалась зберегти конотативне значення, вживаючи діалектне слово, яке поширене в Баварії та в Австрії (*Gutzi – das Bonbon*); *Для Дарусі це страшніше, ніж напади болю. Хай дурна її довбня болить, розколюється, але мову не вертає нізащо* (1, 20) – *Das wäre für Darina schlimmer als alle Schmerzattacken. Sollte ihr blöder Bolzen doch schmerzen und zerspringen, aber die Sprache würde er auf keinen Fall zurückbringen* (2, 24); *довбнею* в переносному значенні називають голову, надаючи цьому слову згубилого значення; при перекладі вдало, на нашу думку, підібрано іменник *Bolzen* (*гвинт*), який у німецькому сленговому мовленні використовується у значенні «дурень, ідіот» [13].

У перекладі наступного речення фіксуємо застосування перекладачкою способу уподібнення, який полягає у відтворенні семантико-стилістичних функцій реалії мови оригіналу, але аналогом мови перекладу: *Тато взяв тоді своєю бука, припрятаного на всяк випадок у хоромах, і дав Дарусі такою шмірчу по сраці, що вона півдня відсиджувалася у барабулинні поза стаїнею* (1, 20) – *Da hatte der Vater seinen Buchenknüppel genommen, der für den Fall der Fälle im Vorhaus hing, und Darina so verwamst, dass sie den halben Tag im Erdäpfelacker hinter dem Pferdestall absaß* (2, 23). У цьому випадку забезпечено розуміння тексту реципієнтом, але, на жаль, втрачено етнокультурну специфіку оригінального твору.

Висновки та перспективи подальших пошуків у цьому напрямі. Роман М. Матіос «Солодка Даруся» – це влучний взірць твору, що насичений етнокультурною інформацією. У романі авторка описує життя людей 30-х-70-х років минулого століття на Буковині та Галичині – території, яка межує з Польщею, Угорщиною, Румунією, а отже, вплив культури, побуту, традицій цих країн на етнокультуру української нації безсумнівний, що і відобразилося на лексиці цієї території. З урахуванням цього перед перекладачем постає проблема передати мовою перекладу, з одного боку, цю сконденсованість культур, а з іншого – унікальність, неповторність, неординарність кожної з них, і передусім української, не спотворюючи при цьому зміст оригінального твору. Відсутність у німецькій мові та культурі певних, описаних автором реалій, фактів унеможливує повністю, зі збереженням ідеї первинного задуму передати німецькомовному читачеві закладений у творі настрій. Тому засоби передачі в цьому випадку були певною мірою обмежені: переклад діалектної лексики здебільшого відбувався за рахунок добору еквівалентів. Позаяк ці еквіваленти замінювали літературні відповідники діалектизмів, вони були стилістично нейтральними. Частина діалектних слів відтворено описовим способом.

Оскільки специфіка діалектної мови характеризується високим ступенем складності перекладу, відсутністю словникових відповідників в цільовій мові, перспективним стане дослідження інших етноспецифічних одиниць прози М. Матіос та способів їх перекладу цільовою мовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виноградов В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). Москва : РАО, 2001. 224 с.
2. Дроздовський Д. Переклад у ХХІ столітті: місія нездійсненна? *ЛітАкцент* : веб-сайт. URL: www.litakcent.com. (дата звернення 10.11.19)
3. Ковтун О. В. Діалектна лексика у сучасній українській прозі в аспекті перекладу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2017. № 28. С. 184–188.
4. Колоїз Ж. В. Діалектизми в романі Марії Матіос «Солодка Даруся». *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2010. Вип. 4. С. 98–117.
5. Матвіїшин О. М. Діалектизми Василя Стефаника крізь призму перекладу німецькою мовою. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Філологічні науки*. 2019. Вип. 175. С. 714–718.
6. Матвіяс І. Г. Засади української діалектології. *Мовознавство*. 2000. № 1. С. 3–9.
7. Павличко Д. Безодня, куди страшно заглядати. *Літературна Україна*. 2005. № 2. С. 6.
8. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови. Київ : Знання, 1993. 248 с.
9. Струк І. В. Стратегії відтворення аномалій діалектного мовлення в перекладі (на матеріалі творів Марка Твена та їхніх перекладів українською та російською мовами). *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*. 2014. № 30. С. 83–97.
10. Уманець Р. С. Перекладацькі рішення при відтворенні реалій у художньому перекладі німецькою мовою (на матеріалі перекладу роману Марії Матіос «Солодка Даруся»). *Мовні і концептуальні картини світу*. 2015. Вип. 51. С. 576–583.
11. American Heritage Dictionary of the English Language : веб-сайт. URL: <http://www.learnglossary.com>
12. Trudgill P. Sociolinguistics : An Introduction to Language and Society. London : Penguin, 2000. 240 p.
13. Wörterbuch der deutschen Umgangssprache. URL: https://umgangssprache_de.deacademic.com

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Марія Матіос. Солодка Даруся: драма на три життя. Львів : Піраміда, 2004. 174 с.
2. Matios, Maria. Darina, die Süße: Roman (German Edition). Haymon Verlag. Kindle Edition.